

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**

BØRNE- OG SOCIALMINISTERIET

Til samtlige kommunalbestyrelser

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sim@sim.dk
www.sim.dk

Sagsnr.
2016 - 7999

Meddelelse om tilrettelæggelse af hjælp og støtte efter serviceloven og folkeskolelovgivningen til børn med handicap og deres familier

Doknr.
409504

Dato
15-12-2016

Børne- og Socialministeriet og Undervisningsministeriet er blevet opmærksomme på, at der i nogle kommuner synes at være uklarhed om, hvordan servicelovens bestemmelser om hjælp og støtte til børn og unge med handicap spiller sammen med folkeskolelovens rammer for blandt andet skoledagens længde. Uklarheden synes i særlig grad at gælde samspillet mellem reglerne om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste i serviceloven og folkeskolelovens regler om undervisningspligt og -ret.

Med denne orienteringsskrivelse ønsker vi at sikre, at der skabes klarhed om reglerne, og om hvordan de to regelsæt spiller sammen, i alle landets kommuner.

Skrivelsen skal understøtte kommunerne i at løfte det ansvar, de har for at træffe konkrete, korrekte og helhedsorienterede afgørelser, som sikrer, at børn og unge med handicap får den hjælp og støtte, de har behov for – uanset om hjælpen gives efter serviceloven, folkeskolelovgivningen eller efter andre regelsæt.

I den forbindelse skal det understreges, at kommunerne ikke må afvise ansøgninger om hjælp og støtte alene med henvisning til sektor- eller forvaltningsansvar. Det betyder for eksempel, at kommunerne ikke – med henvisning til folkeskoleloven - må stille krav om, at et barn med handicap skal gå i skole eller i SFO et bestemt antal timer, før kommunen vil tage stilling til en ansøgning om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Det indskræpes derfor over for kommunerne, at de ikke må stille et sådant krav, da det vil være i strid med lovgivningen.

Kommunerne skal desuden sikre, at afgørelser om hjælp og støtte altid træffes ud fra en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns og den enkelte families behov og ressourcer - det følger blandt andet af retssikkerhedslovens § 1, nr. 3, og § 5 og folkeskolelovens § 18.

Når kommunerne tilrettelægger hjælpen til det enkelte barn og hans eller hendes familie, skal kommunen derfor sikre, at dette sker i overensstemmelse med de eksisterende regler og retningslinjer på alle relevante lovgivningsområder. Også i de tilfælde, hvor rammerne for tilrettelæggelsen af hjælpen er fastlagt i forskellige lovbestemmelser, har kommunalbestyrelsen et ansvar for at sikre, at afgørelser om hjælp og støtte er baseret på en helhedsvurdering af barnets og familiens behov og ressourcer og for at sikre, at hjælpen er sammenhængende og koordineret.

Når der skal træffes afgørelse om hjælp og støtte til en familie med et barn i den undervisningspligtige alder, vil det eksempelvis betyde, at kommunen skal foretage en

helhedsvurdering af familiens behov og situation, herunder barnets skolegang og deltagelse i fritidstilbud.

Hvis barnet ikke kan deltage i skolens undervisning på grund af sygdom, eller skolens leder, der har det pædagogiske ansvar for barnets skolegang, har truffet afgørelse om, at et barn, der får specialundervisning, skal have forkortet skoledagen af helbredsmæssige grunde, skal det indgå i grundlaget for kommunens afgørelse.

Folkeskolelovgivningen indeholder klare regler både om selve skoledagens længde og om mulighederne for at få fritagelse for deltagelse i den obligatoriske undervisning i skolen samt om, hvem der har kompetence til at træffe sådanne afgørelser.

Det er derfor væsentligt at slå fast, at en skoleleders afgørelse om en enkelt elev inden for skolens rammer ikke kan omgøres af den kommunale forvaltning, og at forældrene ikke har mulighed for at bestemme, hvor lang tid barnet skal gå i skole.

Det er imidlertid frivilligt for forældrene, om de ønsker at tage imod et tilbud om en skolefritidsordning eller et andet fritidstilbud.

Alle børn har ret til et fyldestgørende undervisningstilbud. Derfor skal kommuner og skoler tilbyde alle elever, og herunder elever med særlige behov, et undervisningstilbud, der kan opfylde elevens undervisningsmæssige behov, og hvor skoledagen er tilrettelagt, så den tager det fornødne hensyn til elevens særlige behov og behov for støtte.

Den længere og mere varierede skoledag gør det muligt i højere grad end tidligere at opfylde elevernes forskellige behov, og skoledagen kan fx omfatte både fysisk og social træning og egentlig hvile.

Kommuner og skoler har både med baggrund i lovgivningen om inklusion af elever i almenundervisningen og folkeskolereformen fået mulighed for større fleksibilitet i forbindelse med at tilrettelægge støtten til elever med særlige behov. Det gælder fx mulighederne for holddannelse og inddragelse af pædagoger i undervisningen.

Det er i strid med lovgivningen, hvis børn fritages for undervisning, alene fordi skolen ikke kan eller vil tilbyde dem et fornødent undervisningstilbud. Det er kommunalbestyrelsen, der har myndighedsansvaret for at sikre, at alle børn i kommunen har adgang til et egnet undervisningstilbud.

Rammerne for tilrettelæggelse af undervisningen og for fastlæggelse af skoledagens længde mm. er kort beskrevet i bilag 2.

Ud over forpligtelsen til at sikre et fornødent undervisningstilbud har kommunen pligt til at vurdere, om der er grundlag for at yde andre former for hjælp og støtte til barnet eller familien, typisk efter servicelovens bestemmelser.

I den samlede vurdering af barnets behov og ressourcer bør indgå overvejelser om, hvilken betydning funktionsnedsættelsen og helbredssituationen har for barnets eller den unges skolegang og deltagelse i fritidstilbud. Vurderingen bør altid ske i samråd med forældrene og barnet og i tæt dialog med skoleforvaltningen, og herunder pædagogisk psykologisk rådgivning og skolens leder. Det er i den sammenhæng væsentligt at pointere, at skolefritidsordninger og fritidshjem eller andre fritidstilbud som før nævnt altid er frivillige.

Vurderingen vil ikke mindst have betydning i forhold til afgørelser om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 42. Det skal i den forbindelse understreges, at der ikke i afgørelser efter serviceloven kan stilles krav om, hvor lang tid et

barn med handicap skal gå i skole eller i skolefritidstilbud, for at forældrene kan få hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste eller anden støtte efter serviceloven.

Afgørelser om hjælp efter servicelovens § 42 må ikke alene baseres på afgørelser om hjælp og støtte efter andre regelsæt. Kommunen er forpligtet til at foretage en selvstændig og grundig afdækning af, om betingelserne for at yde hjælp og støtte efter eksempelvis servicelovens § 42 i øvrigt er opfyldt, før de træffer afgørelse herom.

Med undtagelse af de få steder i den sociale lovgivning, hvor det specifikt er angivet, at en bestemmelse er subsidær i forhold til andre bestemmelser, vil det således ikke være i overensstemmelse med lovens intentioner, hvis en kommune generelt afviser at tage stilling til en ansøgning om hjælp og støtte efter et bestemt regelsæt med henvisning til, at borgeren skal have udtømt alle støttemuligheder efter et andet regelsæt først.

Kommunalbestyrelsen må derfor heller ikke vedtage serviceniveauer, hvori der opstilles generelle krav til, hvornår en familie til et barn med handicap kan komme i betragtning til ydelser efter serviceloven - eksempelvis krav om, at et barn skal gå i skole eller skolefritidstilbud et bestemt antal timer, før kommunen vil vurdere en ansøgning om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 42.

Rammerne for tilkendelse af hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste og for fastlæggelse af kommunale serviceniveauer er kort beskrevet i bilag 1.

Med denne fælles skrivelse ønsker vi at understrege det kommunale ansvar for at foretage en samlet vurdering af familiens behov for støtte og hjælp på baggrund familiens behov og ressourcer, herunder barnets skolegang og deltagelse i fritidstilbud. Vi ønsker samtidig at tydeliggøre reglerne og få skabt en bedre forståelse af sammenhængen mellem de to regelsæt.

Det er vores forventning, at skrivelsen har tydeliggjort rammerne for fremtidige afgørelser samt forbedret grundlaget for dialog mellem forvaltningerne i kommunerne og mellem forældre og kommuner. Det er i forlængelse heraf vores forventning, at skrivelsen kan medvirke til, at der fremover opstår færre problemsager på dette område.

Med venlig hilsen
Merete Riisager
Undervisningsminister

Mal Mercado
Børne- og socialminister

Bilag 1: Servicelovens regler om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste og fastlæggelse af vejledende serviceniveauer

Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens §§ 42 og 43

Overordnet set skal afgørelser om hjælp til børn med handicap efter serviceloven, træffes på baggrund af en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns og families behov og ressourcer – det følger af retssikkerhedslovens § 1, nr. 3, og § 5.

Kommunen har desuden i medfør af retssikkerhedslovens § 10 et generelt ansvar for at sikre, at alle afgørelser er velbegrundede og baserede på et veloplyst og fyldestgørende grundlag. Det gælder også i sager om hjælp og støtte til børn med handicap og deres familier – også hvis der er tale om afgørelser og indsatser, der involverer forskellige regelsæt og/eller forvaltningsgrene i kommunen.

Efter serviceloven § 42 skal kommunerne yde hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste til personer, der forsørger et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse. Det er en betingelse, at det er en nødvendig konsekvens af den nedsatte funktionsevne, at barnet passes i hjemmet, og at det er mest hensigtsmæssigt, at det er faderen eller moderen, der passer barnet.

Formålet med bestemmelsen er at tilgodese, at børn og unge med nedsat funktionsevne eller kronisk/langvarig lidelse har nogle særlige behov, som kan medføre tabt arbejdsfortjeneste, når barnet forsørges i hjemmet.

Målgruppen er, som nævnt, børn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse. Det vil sige, at det fx kan være børn og unge, som har et stort behov for pleje og overvågning, fordi de er fysiske svage eller ofte får sygdomsanfald. Der kan også være børn og unge, som har et stort behov for tilsyn, fordi de ikke kan overskue konsekvenser af deres handlinger og derfor kan risikere at skade sig selv eller andre børn. Derudover kan det fx også være, hvis barnet eller den unges sygdom er meget varieret med hensyn til kræfter, smerter og anfald, og at det derfor må vurderes fra dag til dag, om barnet kan være i dagtilbud eller skole, eller om barnet eller den unge, som på grund af nedsat immunforsvar eller stor sygdomsrisiko ikke kan være i dagtilbud eller skole.

Endelig kan hensynet til søskende også indgå, hvor behovet for forældrene omsorg ikke kan tilgodeses på grund af ekstra arbejde i forhold til barnet med funktionsnedsættelsen eller en kronisk/langvarig lidelse.

Fastsættelse af ydelsen

Ydelsen bliver fastsat på baggrund af den tidligere bruttoindtægt, dog højest med et beløb på 27.500 kr. om måneden (P/L reguleres årligt). Da hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste er en bruttoindtægt, skal der betales A-skat, arbejdsmarkedsbidrag, den særlige pensionsopsparing (SP- bidrag) og ATP-bidrag.

Der kan ydes hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste fra nogle få timer om dagen eller ugen til dækning af en fuldtidsindtægt. Der kan desuden ydes hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste i en kortere periode, hvis barnet fx skal genoptrænes eller ikke må omgås andre på grund af smittefare i en periode. Det er også muligt for forældrene at dele dækningen af den tabte arbejdsfortjeneste, hvis fx begge forældre har mulighed for at tage deltidsorlov fra deres arbejde. Der kan dog højest ydes hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste for 37 timer pr. uge for to forældre tilsammen.

Der kan ydes hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste, selv om barnet eller den unge er i dagtilbud eller skole nogle timer om dagen eller om ugen. Det kan f.eks. være, fordi barnet hurtigt bliver træt og derfor ikke kan være i dagtilbuddet en hel dag,

eller hvor det må vurderes fra dag til dag, om barnet kan være i dagtilbud eller skole på grund af sygdom eller smerte.

Der er ingen krav i serviceloven om, hvor lang tid et barn med handicap skal gå i skole eller i SFO, for at forældrene kan få hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste eller anden støtte efter serviceloven. I den samlede vurdering af barnets behov og ressourcer bør indgå overvejelser om, hvilken betydning funktionsnedsættelsen har for barnets eller den unges deltagelse i undervisning og fritidstilbud.

Særlig supplerende ydelse ved ledighed

Efter servicelovens § 43 skal kommunerne, i tilfælde af ledighed, give en særlig supplerende ydelse til personer, der modtager hjælp efter § 42, i op til tre måneder efter udgangen af den måned, hvor ledigheden indtræffer. Betingelserne for udbetaling af denne ydelse er, at personen 1. er arbejdsløshedsforsikret, 2. ikke er berettiget til at modtage dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring, 3. ikke er selvforskyldt ledig, 4. ikke har et timeligt tilbud om ansættelse i et deltidsarbejde og 5. ikke modtager andre ydelser til forsørgelse efter anden lovgivning.

Serviceniveauer

Det følger af servicelovens § 138, at kommunerne inden for lovens rammer kan fastsætte generelle vejledende serviceniveauer for den lokale udmøntning af hjælp efter serviceloven. Det er i dag frivilligt for kommunerne, om de vil fastsætte et serviceniveau for hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste.

Dette betyder, at hvis kommunerne har fastsat serviceniveauer, kan disse fungere som vejledende retningslinjer om, hvilken type hjælp kommunen typisk kan give i forhold til forskellige behov og målgrupper. Serviceniveauerne kan dog aldrig fungere som en fast rettesnor, for der skal altid tages konkrete og individuelle hensyn i hver sag på baggrund af den enkeltes borgers behov, jf. servicelovens § 1, stk. 3. Et serviceniveau, som det er beskrevet i en konkrete kvalitetsstandard, skal således fraviges, hvis borgerens behov nødvendiggør det.

Hvis kommunen har fastsat et serviceniveau, og kommunerne beslutter sig for at ændre på serviceniveauet, kan kommunen ikke alene med henvisning til det ændrede serviceniveau, træffe afgørelse om anden hjælp eller hjælp i ændret omfang i forhold til den enkelte borger. Der vil altid skulle foretages en konkret og individuel afgørelse i forhold til den enkelte borger for at sikre, at hjælpen fortsat opfylder borgerens behov.

Serviceniveauerne skal naturligvis ligge inden for lovgivningens rammer. Dette betyder blandt andet, at kommunalbestyrelsen ikke uden hjemmel i lovgivningen kan opstille generelle krav til, hvornår en familie til et barn med handicap kan komme i betragtning til ydelser efter serviceloven. Eksempelvis vil der ikke i et kommunalt serviceniveau kunne stilles krav om, at et barn skal gå i skole eller SFO et bestemt antal timer, før kommunen vil tage stilling til, om der kan ydes hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 42.

For yderligere information om reglerne om hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste, og vejledning herom henvises til serviceloven og til kapitel 9 i vejledning nr. 3 til serviceloven. For flere informationer om fastsættelse serviceniveauer henvises til serviceloven og fx kapitel 6 i vejledning nr. 1 til serviceloven.

Bilag 2: Folkeskolelovgivningen

Folkeskolen skal tilgodese alle børns læring og trivsel.

For at understøtte at elevernes udvikling og læring i videst mulig omfang kan finde sted i den almene undervisning, har kommuner og skoler mulighed for at give støtte til elever og tilrettelægge undervisningen på måder, som kan understøtte alle elevers faglige progression og trivsel i den almene undervisning.

Der kan blandt andet anvendes holddannelse, undervisningsdifferentiering og supplerende undervisning. Der kan også anvendes tolærerordninger og undervisningsassistenter, som både kan hjælpe den enkelte elev og klassen som helhed.

Børn, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte. Det følger af folkeskolelovens § 3 a og § 5, stk. 5.

Elever, der har praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, skal have personlig assistance til at følge undervisningen.

Eleverne skal endvidere have de nødvendige undervisningsmidler og tekniske hjælpemidler stillet gratis til rådighed, så de kan bruge dem i både skolen og fritiden.

Det er skolelederen på den enkelte skole, der har ansvar for, at skolen kan tilrettelægge et relevant undervisningstilbud i den almene klasse. Skolelederen har ansvaret for at vurdere, om skolen kan imødekomme elevens særlige behov inden for rammerne af den almindelige undervisning.

Børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, skal tilbydes specialundervisning i en specialklasse eller specialskole eller støtte i den almene undervisning i mindst 9 ugentlige timer, jf. folkeskolelovens § 3, stk. 2.

Specialundervisningen skal følge de samme regler for fag og undervisningstid som den almene undervisning.

Nedsættelse af undervisningstiden og kortere skoledage

Ved langvarig eller svær kronisk sygdom, hvor eleven ikke kan deltage i hele eller dele af undervisningen, kan eleverne have en kortere skoledag, og der skal i de tilfælde tilbydes sygeundervisning.

For enkeltelever, der får specialundervisning, kan undervisningstiden nedsættes, hvis elevens helbred ikke tillader fuld undervisning. Det er skolelederen, der træffer denne afgørelse på baggrund af en lægeerklæring og med forældrenes tilslutning.

Skolelederens afgørelse træffes på baggrund af en individuel vurdering af elevens helbredsmæssige situation, og en kommunalbestyrelse vil ikke kunne træffe generelle afgørelser herom i forhold til bestemte skoler, klasser eller elevgrupper.

Reformen af folkeskolen, der giver en længere og mere varieret skoledag, indeholder også en mulighed for afkorting af skoledagen. Folkeskolelovens § 16 b giver kommunalbestyrelsen mulighed for på en skole at nedskalere tiden til den understøttende undervisning for bestemte klasser, hvis de samtidig øger antallet af undervisningstimer i fagene, herunder særligt dansk og matematik, med to voksne i klassen.

Det er en betingelse, at nedskaleringen af den understøttende undervisning finder sted med henblik på yderligere faglig støtte og undervisningsdifferentiering i den pågældende klasse.

Denne mulighed for fravigelse har til hensigt at understøtte elevernes faglige udvikling og give mulighed for større undervisningsdifferentiering for bestemte klasser ved hjælp af ekstra personale i klassen.

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde eleverne plads i skolens fritidsordning eller i et andet fritidstilbud i de timer, som fravigelsen vedrører, uden særskilt betaling fra forældrene.

